

Ράνια Α. Κυριαζή
π. Σχολ. Σύμβουλος
Δρ Κοιν. Ψυχολογίας

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΑΞΗΣ

Τα συνήθη προβλήματα που καλείται ένας εκπαιδευτικός να διαχειριστεί στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία μπορούν να καταταγούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: Στα προβλήματα Μάθησης και στα προβλήματα Συμπεριφοράς.

Σε ό,τι αφορά τα Προβλήματα Συμπεριφοράς (που αποτελούν αντικείμενο της σημερινής μας συζήτησης), αυτά αναφέρονται:

Α. Στην εξωστρεφή αντικοινωνική συμπεριφορά: Είναι τα προβλήματα που ενοχλούν περισσότερο τους άλλους (γονείς, εκπαιδευτικούς, αδέρφια, συνομηλίκους) και όχι τόσο το πρόσωπο που τα εκδηλώνει. Εδώ ανήκει η απείθεια, η διασπαστική- παρορμητική συμπεριφορά (περιγράφεται συχνά ως ΔΕΠ/Υ), η επιθετικότητα (σωματική και λεκτική) και ο εκφοβισμός.

Β. Στην εσωστρεφή αντικοινωνική συμπεριφορά: Εδώ ανήκει το παιδί το δειλό που αποφεύγει να εκφράσει προσωπικές απόψεις κι επιθυμίες επειδή πιστεύει ότι εκτίθεται και το παιδί που εμφανίζεται συχνά μοναχικό και απομονωμένο. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες τα εσωστρεφή παιδιά εκδηλώνουν έντονο άγχος, φοβίες και διάφορα ψυχοσωματικά συμπτώματα (πόνους στην κοιλιά και στο κεφάλι, γαστρεντερικές διαταραχές κ.ά.). Όπως γίνεται αντιληπτό, τα παιδιά με εσωστρεφή αντικοινωνική συμπεριφορά επειδή «δεν ενοχλούν» δεν αποτελούν αντικείμενο έγκαιρης ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης, και γι αυτό δεν είναι καλή η πρόγνωση για τη μελλοντική ψυχική τους υγεία. Συνήθως, στις περιπτώσεις αυτές, η ανασφάλεια και το χαμηλό αυτοσυναίσθημα ευθύνονται, πρωτίστως, για την εκδήλωση των προβλημάτων τους, και στην ενίσχυση του αυτοσυναίσθηματος στοχεύουμε, σε πρώτη φάση, για την αντιμετώπισή τους.

Σε ό,τι αφορά την **αιτιολογία** των παραπάνω προβλημάτων είναι, ασφαλώς, πολυπαραγοντική. Τόσο η κληρονομιά προδιάθεση όσο και το περιβάλλον μέσα στο οποίο τα παιδιά αναπτύσσονται (οικογενειακό, σχολικό, ευρύτερα κοινωνικό) συμβάλλουν στην εκδήλωσή τους.

Τ Ο ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΑ - ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΚΑΝΟΝΕΣ (Απείθεια σε θέματα ασφάλειας και αρμονικής συνύπαρξης)

Το 65% των γονέων/εκπαιδευτικών παραπονείται ότι το παιδί τους είναι ανυπάκουο, αυθαδιάζει, αντιδρά. Με ένα παιδί αντιδραστικό πέφτουν εύκολα στην παγίδα της «λάθος αντίδρασης».

Γρήγορα μπαίνουν σε ένα ατέρμονο παιγνίδι ρόλων: *φωνάζουν, τιμωρούν, εκλιπαρούν, επαναλαμβάνουν, διαπραγματεύονται, δωροδοκούν, διαφωνούν μεταξύ τους, μοιράζονται τον ρόλο του «καλού» ή του «κακού»*. Το παιδί συνεχίζει να κοντράρεται και μέσα σε όλη αυτή τη δυσάρεστη κατάσταση είναι φανερό ότι κάτι πρέπει να αλλάξει!

Για να υπάρξει αλλαγή, αυτή θα πρέπει να αρχίσει από τον ενήλικο, που έχει συνείδηση της κατάστασης και ωριμότητα. Ο ενήλικος λοιπόν, είτε γονέας είναι αυτός είτε εκπαιδευτικός, θα πρέπει να κινηθεί προς τις παρακάτω κατευθύνσεις:

- Δε βάζει πολλούς κανόνες.
- Τους τηρεί πρώτα ο ίδιος (γίνεται το παράδειγμα).
- Τους διατυπώνει με σωστό τρόπο (όχι ερώτηση, όχι παράκληση, αλλά σταθερά και αποφασιστικά).
- Οι οδηγίες δεν είναι φλύαρες, αλλά σαφείς, κατανοητές αιτιολογημένες και σύντομες.
- Εκτός από απαγορεύσεις υπάρχουν και θετικές εναλλακτικές προτάσεις.
- Όταν δεν τηρούνται οι κανόνες εφαρμόζονται οι λογικές συνέπειες (θετικές και αρνητικές).
- Οι συνέπειες δεν μπορεί να είναι το μοναδικό μέσο ελέγχου. Χρησιμοποιούνται με φειδώ, χωρίς εχθρότητα και προηγείται πάντα η προειδοποίηση.
- Ο αυταρχικός τρόπος αντίδρασης στην απείθεια επιδεινώνει την κατάσταση, η υπερανεκτική στάση ενθαρρύνει την αρνητική συμπεριφορά. Ο δρόμος της επικοινωνίας και του αμοιβαίου σεβασμού είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος αντίδρασης.

Αυτό που πρέπει να γίνει συνείδηση σε κάθε ενήλικο είναι ότι οι "ενοχλητικές" συμπεριφορές θέλουν χρόνο για να αλλάξουν (τουλάχιστον 2 -3 μήνες). Εν τω μεταξύ χρειάζεται να προσέχει κανείς τις μικρές ενδείξεις αλλαγής προς τη θετική κατεύθυνση, να τις ενισχύει και να τις προβάλλει.

Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΟΤΑΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

Δεδομένου ότι α) απαραίτητη προϋπόθεση για να αντιμετωπιστεί ένα πρόβλημα είναι ο εντοπισμός του από τον εκπαιδευτικό ή άλλον εξειδικευμένο επιστήμονα και η αναγνώριση του από το περιβάλλον τού παιδιού και β) οι γονείς, συχνά, φαίνονται απρόθυμοι να αποδεχθούν τυχόν προβλήματα των παιδιών τους, είναι απαραίτητη η προσέγγισή τους να πραγματοποιηθεί με ιδιαίτερη ενσυναίσθηση κι επαγγελματισμό εκ μέρους του εκπαιδευτικού.

Ενδεικτικά παραθέτουμε μία ακολουθία ερωτημάτων - προτάσεων που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν θετικά στην όλη διαδικασία:

- Κατάλληλος χρόνος και τόπος ενημέρωσης (Ιδιωτικότητα κι εχεμύθεια)
- Προηγείται θετικό σχόλιο (ειλικρινές)
- «Εσάς υπάρχει κάτι που σας προβληματίζει;»
- Ανακεφαλαιώνουμε...
- «Έχετε κάποια εξήγηση;»
- «Τι κάνατε μέχρι τώρα για να το αντιμετωπίσετε;»
- Αποφεύγουμε την αρνητική κριτική
- «Τι προηγείται, τι ακολουθεί;»
- «Ποιος σας βοήθησε;»
- «Ποιος σας δυσκόλεψε και με ποιον τρόπο;»
- «Θα θέλατε να μιλήσω εγώ μαζί του;»
- «Έχω πρόταση για το πρόβλημα...»
- Αν πρόκειται για μια δύσκολη περίπτωση προτείνεται η συνεργασία με ειδικούς της ψυχικής υγείας. Φροντίζω να δώσω στον γονέα όλες τις απαραίτητες πληροφορίες κι εναλλακτικές λύσεις.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Chazal, M.: Φάε τη σούπα σου και...τσιμουδιά! (Μια διαφορετική προσέγγιση στις συγκρούσεις γονιών-παιδιών). Εκδ. Θυμάρι
- Baum, H. : Αφού δεν με παίζουν... Διαχείριση του θυμού και της επιθετικότητας . Αθήνα: Θυμάρι
- Baum, H. : Μ' αυτόν εγώ δεν παίζω. Απόρριψη και... στο περιθώριο. Μπροστά στο Διαφορετικό και το Ξένο. Αθήνα: Θυμάρι
- Courtcuisse, V. , Fortin, J. , Μπεζέ, Λ. , Pain, J. & Selosse, J. : Βία στο σχολείο... του σχολείου... Αθήνα: Ελλ. Γράμματα
- Γκρόσμαν, Ντ., Γκαετάνο, Ντ. : Κάποιοι μαθαίνουν τα παιδιά μας να σκοτώνουν. Πώς και γιατί;. Αθήνα: Lector jr.
- Ευαγγελοπούλου Ε., Κυριαζή Ο., Μπενέκου Ε. , Παπαστυλιανού Α, Σκαύδη Δ. (2000): Δημοτικό Σχολείο και Γονείς (Οικοδομώντας μια δημιουργική σχέση). Αθήνα : Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Hallowell, E. & Ratey, J. (Επιμ. Ε. Λιβανίου): Ζώντας με τη Διάσπαση. Εκδ. Ελληνική Παιδεία Α.Ε.
- Huber, J. , Glatzer, J.: Τέλος στον εκφοβισμό! Θωρακίστε τα παιδιά σας για μια ζωή! Αθήνα: Πατάκης
- Jaffe, L. & Saint-Marc, L: Για να ζήσουμε μαζί: Η βία. Αθήνα: Κέδρος
- Πούλιος, Ι. (2007). Η παιδική επιθετικότητα στο σχολείο. Αθήνα: Σμυρνιωτάκης
- Πρόγραμμα Προαγωγής της Ψυχικής Υγείας και της Μάθησης- Για τον Εκπαιδευτικό της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. (Επιμέλεια Χατζηχρήστου Χ.) Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δάρδανος
- Sutton, C. : Προβλήματα Συμπεριφοράς Παιδιών και Εφήβων. Αθήνα: Σαββάλας
- Τριλίβα, Σ., Chimienti, G.: Πρόγραμμα Ελέγχου των συγκρούσεων («Εγώ» κι «Εσύ» γινόμαστε «Εμείς»). Αθήνα: Ελλ. Γράμματα